

АНОТАЦІЯ

Гуцуляк А.П. «Лексико-граматичні особливості перекладу роману Шарлотте Кернер “Blueprint: Blaupause”». Дипломна робота освітнього рівня – магістр, на правах рукопису. Спеціальність 035.043 Філологія. Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька. Івано-Франківськ, 2023 р.

Дипломна робота присвячена дослідженню перекладацьких трансформацій у контексті художнього перекладу, зокрема перекладу роману Ш. Кернер “Blueprint: Blaupause”. У роботі ретельно розглядаються теоретичні аспекти художнього перекладу, тематика викликів, з якими стикаються перекладачі у цьому жанрі, та важливість відтворення художнього іміджу та естетично-емотивних функцій літературного твору в процесі перекладу.

Проведено аналіз лексичних трансформацій у художньому дискурсі з метою точної передачі національно-культурних та специфічних назв, авторських оказіоналізмів, фразеологічних одиниць та іншої лексики. Відзначається значення вибору належних перекладацьких стратегій. Досліджено використання різних лексичних трансформацій (транскрипція, транслітерація, калькування та ампліфікація), граматичних трансформацій (дослівний переклад, поділ речення, об’єднання речень та граматична заміна) та семантичних трансформацій (додавання, опущення, повторення, скорочення та еквіваленція) у художньому перекладі.

Порівняльний аналіз стилів авторів Ш. Кернер та Н. Сняданко в сучасному художньому дискурсі виокремлює відмінності в літературних прийомах, образності мови та використанні лексичних ресурсів обох авторів.

Ключові слова: трансформації, художній переклад, основні мовні рівні, мова оригіналу.

ZUSAMMENFASSUNG

Huzuliak A.P. “Lexikalisch-grammatische Besonderheiten bei der Übersetzung des Romans von Charlotte Kerner “Blueprint: Blaupause””. Masterarbeit, als Manuskript. Fachrichtung 035.043 Philologie. Germanische Sprachen und Literatur (einschließlich Übersetzung), Hauptfach – Deutsch. Iwano-Frankiwsk, 2023.

Die Abschlussarbeit widmet sich der Untersuchung von Übersetzungstransformationen im Kontext der literarischen Übersetzung, insbesondere bei der Übersetzung des Romans “Blueprint: Blaupause” von C. Kerner. In der Arbeit werden theoretische Aspekte der literarischen Übersetzung, die Thematik der Herausforderungen, denen Übersetzer in diesem Genre gegenüberstehen, und die Bedeutung der Wiedergabe des literarischen Bildes und der ästhetisch-emotionalen Funktionen des literarischen Werkes im Übersetzungsprozess sorgfältig untersucht.

Es wird eine Analyse der lexikalischen Transformationen im literarischen Diskurs durchgeführt, um nationale, kulturelle und spezifische Bezeichnungen, Autoneologismen, phraseologische Einheiten und andere Lexik genau wiederzugeben. Die Bedeutung der Auswahl geeigneter Übersetzungsstrategien wird betont. Die Verwendung verschiedener lexikalischer Transformationen (Transkription, Transliteration, Lehnübersetzung und Amplifikation), grammatischer Transformationen (wörtliche Übersetzung, Satzteilung, Satzverbindung und grammatikalische Substitution) und semantischer Transformationen (Hinzufügung, Auslassung, Wiederholung, Kürzung und Äquivalenz) in der literarischen Übersetzung wird untersucht. Ein Vergleich der Stile der Autoren C. Kerner und N. Snyadanko in der modernen literarischen Diskussion hebt Unterschiede in literarischen Techniken, Bildhaftigkeit der Sprache und dem Gebrauch von Lexik hervor.

Schlagwörter: Transformationen, literarische Übersetzung, grundlegende Sprachebenen, Originalsprache.

SUMMARY

Hutsuliak A.P. “Lexico-Grammatical Features of Translating Charlotte Kerner’s Novel “Blueprint: Blaupause””. Master's thesis, a manuscript. Specialty 035.043 Philology. Germanic Languages and Literature (including translation), with a focus on German. Ivano-Frankivsk, 2023.

The master's thesis is dedicated to the investigation of translation transformations in the context of literary translation, specifically in the translation of S. Kerner's novel “Blueprint: Blaupause.” The work thoroughly examines the theoretical aspects of literary translation, the challenges that translators encounter in this genre, and the importance of reproducing the artistic image and aesthetic-emotive functions of a literary work in the translation process.

An analysis of lexical transformations is conducted in the literary discourse with the aim of accurately conveying national-cultural and specific names, authorial neologisms, phraseological units, and other lexicon. Emphasis is placed on the significance of selecting appropriate translation strategies. Various lexical transformations (transcription, transliteration, loan translation, and amplification), grammatical transformations (literal translation, sentence splitting, sentence fusion, and grammatical substitution), and semantic transformations (addition, omission, repetition, abbreviation, and equivalence) are explored in literary translation.

A comparative analysis of the styles of authors S. Kerner and N. Sniadanko in contemporary literary discourse highlights differences in literary techniques, language imagery, and the use of lexical resources by both authors.

Keywords: transformations, literary translation, fundamental language levels, original language.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ У КОНТЕКСТІ ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ	
1.1. Особливості перекладу художніх творів.....	9
1.2. Тактики та стратегії перекладу.....	18
1.3. Особливості використання лексичних трансформацій у перекладі художніх творів.....	23
1.4. Особливості використання граматичних трансформацій у перекладі художніх творів.....	28
Висновки до розділу 1.....	33
РОЗДІЛ 2. ЛЕКСИЧНІ ТА ГРАМАТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПЕРЕКЛАДУ РОМАНУ Ш. КЕРНЕР “BLUEPRINT: VLAUPAUSE”	
2.1. Лінгвістичні ознаки авторських стилів Ш. Кернер та Н. Сняданко у сучасному художньому дискурсі.....	35
2.2. Особливості перекладу роману на лексичному рівні мови.....	38
2.3. Особливості перекладу роману на граматичному рівні мови.....	47
2.4. Особливості перекладу роману на семантичному рівні мови.....	57
Висновки до розділу 2.....	64
ВИСНОВКИ.....	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	68
ДОДАТКИ.....	75

ВСТУП

Кожен перекладач у своїй професійній діяльності неминуче стикається з тим, що наявні структурні та граматичні відмінності у будові мов перешкоджають створенню перекладу, який би був абсолютно ідентичний оригіналу. Сучасні дослідження в галузі перекладу пропонують звертатися до лінгвокультурних та прагматичних адаптацій як засобів прояву семантико-структурних розбіжностей вихідного та цільового текстів, що неминуче впливає і на обов'язкові тексти (Ф. Бацевич, Л. Баукер, С. Буеса-Гомез, В. Демецька, Д. Кенні, М. Кронін, М. Муньйос-Кальво, Дж. Пірсон, М. Руїс-Монева).

Переклад розуміється як процес трансформації змісту мовного фрагменту (речення, абзацу, тексту) однієї мови в іншу (Андрієнко, 2016 : 21). Головною вимогою до перекладу є адекватність, тобто точна передача форми та змісту оригіналу рівноцінними засобами. Адекватний переклад викликає у іншомовного одержувача реакцію, яка відповідає комунікативній установці відправника.

Актуальність проблеми вивчення перекладацьких трансформацій у художньому перекладі визначається потребою вдосконалення методів та підходів до передачі семантики та стилістичних нюансів художніх текстів. У світлі постійного розвитку міжнародного культурного обміну та зростаючого інтересу до літературної спадщини інших національностей, проблеми перекладацьких трансформацій стають надзвичайно актуальними для професійних перекладачів та дослідників. **Актуальність дослідження** запропонованої роботи полягає у необхідності проаналізувати найпродуктивніші перекладацькі трансформації при перекладі роману Ш. Кернер "Blueprint: Влаураусе." українською письменницею Н. Сняданко («Світлокопія»). Доцільність різноманітних перекладацьких трансформацій викликана необхідністю передачі в перекладі комунікативного значення

вихідного тексту навіть при взаємодії асиметрії мовних та культурних систем.

Об'єктом дослідження є роман Ш. Кернер "Blueprint: Vlaupause" та його переклад Н. Сняданко («Світлокопія»).

Предмет дослідження – лексико-граматичні особливості перекладу роману-оригіналу, а також тактики та стратегії, що були використані Н. Сняданко при його перекладі.

Метою дипломної роботи є систематизація та аналіз теоретичних засад перекладацьких трансформацій у контексті художнього перекладу, а також вивчення лексичних та граматичних характеристик перекладу роману Ш. Кернер "Blueprint: Vlaupause".

Досягнення поставленої мети потребує вирішення таких **завдань**:

- проаналізувати особливості перекладу художніх творів, зокрема вивчення тактик та стратегій, що використовуються при передачі семантики та стилістичних аспектів;
- дослідити використання лексичних та граматичних трансформацій у перекладі художніх творів;
- вивчити лінгвістичні ознаки авторських стилів Ш. Кернер та Н. Сняданко у сучасному художньому дискурсі;
- розглянути лексичні та граматичні характеристики перекладу роману "Blueprint: Vlaupause" на прикладі взаємодії мов автора та перекладача.

У ході дослідження нами були використані такі **методи**:

- теоретичний аналіз літературних джерел для вивчення перекладацьких трансформацій та характеристик художнього перекладу;
- порівняльний аналіз вибраних фрагментів оригіналу та перекладу для визначення лексичних та граматичних особливостей;
- семіотичний аналіз стилістичних елементів у тексті роману Ш. Кернер та їхнього відображення в перекладі;

- метод кількісних підрахунків для встановлення відсоткової частки у лексичних, граматичних та семантичних трансформаціях.

Запропонована дипломна робота спрямована на розкриття та розуміння перекладацьких трансформацій у художньому перекладі, а також на виявлення впливу цих трансформацій на лексичні та граматичні рівні перекладу роману Ш. Кернер “Blueprint: Vlaupause”.

Апробація роботи. Теоретичні положення дослідження апробовано на VIII Всеукраїнській науково-практичній конференції Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, тема доповіді «Особливості перекладу роману на лексичному рівні мови» (ELLIC 2023, Івано-Франківськ, 2023 р.).

Теоретичне значення запропонованої роботи є в тому, що комплексний аналіз лексичних, граматичних та семантичних трансформацій у художньому дискурсі є внеском у розробку проблем перекладознавства.

Практичне значення результатів нашого дослідження полягає у можливості їх застосування для викладання таких теоретичних курсів, як перекладознавство, лексикологія, теоретична граматики, загальне мовознавство, а також вони можуть бути використані на практичних заняттях німецької мови. Отримані результати можуть використовуватись при написанні курсових та дипломних робіт.

Структура роботи включає в себе вступ, 2 розділи із висновками до них, загальні висновки, список використаних джерел та додаток А. Обсяг основного тексту роботи – 67 сторінок. Список використаної літератури налічує 64 бібліографічні позиції.

ВИСНОВКИ

Запропоноване дослідження уможливило дійти таких висновків:

1. Нами розглянуто теоретичні аспекти художнього перекладу, де основною темою були виклики, які стоять перед перекладачем у цьому жанрі. Висвітлено важливість точного відтворення художнього іміджу та естетично-емотивних функцій літературного твору у процесі перекладу, при цьому зазначено, що когнітивна функція не завжди є пріоритетною.

2. Ми проаналізували роль та важливість лексичних трансформацій у художньому дискурсі для точної передачі національно-культурних та специфічних назв, авторських okazionalizmів, фразеологічних одиниць тощо. Також наголошено на важливості вибору правильних перекладацьких стратегій.

3. Нами досліджено використання різних граматичних трансформацій у художньому перекладі твору. Зазначено, що перекладачі можуть зіштовхнутися з граматичними труднощами у процесі перекладу та повинні вміло вирішувати їх, зокрема, спрощуючи мову роману для більшого розуміння читачам.

4. Ми здійснили порівняльний аналіз стилів авторів Ш. Кернер та Н. Сняданко в сучасному художньому дискурсі. Зазначено відмінності у використанні літературних прийомів, образності мови та багатства лексичних ресурсів обох авторів.

5. Нами ретельно проаналізовано переклад лексичного рівня мови роману Ш. Кернер "Blueprint: Blaupause" українською мовою, який здійснила Н. Сняданко. Вказано на важливість передачі різноманітної лексики та образності авторського тексту у перекладі. Зазначено, що перекладач Н. Сняданко використовує такі тактики, як транскрипція, транслітерація, калькування та ампліфікація для досягнення цієї мети.

6. Переклад роману Ш. Кернер "Blueprint: Blaupause" вимагає використання складних граматичних конструкцій, які можуть бути

вимогливими для українських читачів. Перекладач Н. Сняданко дбає про простоту та легкість розуміння граматичних структур для передачі стилю автора.

7. Велика увага приділена перекладу роману Ш. Кернер “Blueprint: Vlaupause” на семантичному рівні мови. Виділено важливість передачі семантичної багатозначності та глибини тексту оригіналу. Зазначено, що перекладач Н. Сняданко використовує такі тактики, як додавання, опущення, повторення, скорочення та еквіваленція для вдалого перекладу семантичних аспектів.

8. За допомогою методу кількісних підрахунків встановлено, що **лексичні трансформації** можна представити у такому відсотковому відношенні: калькування – 35%, транскрипція – 28%, транслітерація – 22% та ампліфікація – 15%. **Граматичні трансформації** представлені такою статистикою: дослівний переклад – 32%, заміна граматичних структур – 27%, поділ речення – 25, об’єднання речень – 16%. Чільне місце займає дослідження **семантичного рівня** роману, який представлений такими трансформаціями та їхніми кількісними показниками: еквіваленція – 41%, додавання – 25%, опущення – 21%, скорочення – 12%, повторення – 1%.

Отож, дослідження перекладу художніх творів та його аспектів включає в себе теоретичні основи, тактики та стратегії перекладу, лексичні та граматичні трансформації. Проведений аналіз перекладу роману Ш. Кернер “Blueprint: Vlaupause” українською мовою підкреслює важливість вирішення численних перекладацьких викликів, а також необхідність глибокого розуміння стилів авторів та вмілого використання перекладацьких трансформацій для збереження мистецького значення та атмосфери оригіналу. Робота перекладача у художньому жанрі вимагає професійних навичок та креативності для вірної передачі ідіостилю автора та мовної глибини тексту.